

ΒΙΟ-ΗΘΙΚΑ

Μηνιαίο Ενημερωτικό Δελτίο

Ιούνιος 2016

Σας καλωσορίζουμε στο μηνιαίο ενημερωτικό δελτίο της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής (ΕΕΒ). Η ηλεκτρονική αυτή έκδοση έχει ως σκοπό να παρουσιάζει ζητήματα βιοηθικής ή επιστημονικά νέα που απασχολούν τη διεθνή επικαιρότητα και δεν προβάλλονται σε ελληνικά μέσα ενημέρωσης. Επίσης, περιλαμβάνει νέα για τη δραστηριότητα της Επιτροπής, ενημέρωση για συνέδρια σχετικά με τη βιοηθική και παρουσιάσεις βιβλίων. Περισσότερες πληροφορίες για την Επιτροπή στην ιστοσελίδα: www.bioethics.gr.

Περιεχόμενα

- [Νέα της Επιτροπής](#)
- [Νέα](#)
- [Βιβλιοπαρουσιάσεις](#)
- [Άρθρα online](#)
- [Συνέδρια/Σεμινάρια](#)
- [Πρακτική άσκηση στην Επιτροπή](#)
- [Ενημέρωση σχολείων](#)
- [Περιοδικό Βιοηθικά](#)

ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ευχαριστίες για την Ημερίδα "Η Βιοηθική στον 21ο αιώνα" στη μνήμη του Αθ. Παπαχρίστου

Μέσα από το παρόν τεύχος του Newsletter θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε και πάλι τους υπεύθυνους του Μουσείου Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, κο Ευάγγελο Παπούλια και κα Μυρσίνη Πήχου, για την εξαιρετική συνεργασία και φιλοξενία της εκδήλωσης, διευκολύνοντας την Επιτροπή στο οργανωτικό μέρος αυτής.

Θερμές ευχαριστίες οφείλουμε στους εισηγητές και Προέδρους των συνεδριών, για την άμεση ανταπόκρισή τους να συμμετάσχουν στην ημερίδα στη μνήμη του Αθ. Παπαχρίστου, παρουσιάζοντας καίρια θέματα βιοηθικής, προσφέροντας έτσι έναυσμα για δημιουργικό διάλογο μεταξύ κοινού και εισηγητών.

Η προσέλευση του κοινού ήταν ιδιαίτερα ικανοποιητική, τα σχόλια θετικά και υπήρξε σημαντική ενθάρρυνση και προτροπή για διοργάνωση ημερίδων με πιο εξειδικευμένα θέματα βιοηθικής στο μέλλον.

Για την άρτια διοργάνωση της επιστημονικής ημερίδας συνέβαλαν με ιδιαίτερη προθυμία και ενθουσιασμό οι ασκούμενες της Επιτροπής, κα Δανάη Αλεξάκη και κα Βεατρίκη Τσάφου, τις οποίες ευχαριστούμε πολύ.

Μαριάννα Δρακοπούλου
Γραμματέας της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής

Ο κ. Νικόλαος Ανάγνου, μέλος της Επιτροπής, συμμετείχε στις 10-11 Μαΐου στο 21^ο Forum των Ευρωπαϊκών Επιτροπών Ηθικής/Βιοηθικής, που πραγματοποιήθηκε στη Χάγη.

Ο κ. Τάκης Βιδάλης, Επιστημονικός Συνεργάτης της Επιτροπής, συμμετείχε στις 22 Ιουνίου σε συνάντηση στο Υπουργείο Υγείας με θέμα «Γραφεία προστασίας δικαιωμάτων ληπτριών/ων υπηρεσιών υγείας των νοσοκομείων του Ε.Σ.Υ.».

ΝΕΑ

Αυστραλία & Ην. Βασίλειο: Αναζητώντας νόημα στο τέλος της ζωής

Ερευνητές από την Αυστραλία και το Ηνωμένο Βασίλειο έκαναν έκκληση ούτως ώστε να δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην πνευματική διάσταση στην φροντίδα των ηλικιωμένων ασθενών, εννοώντας την προσαρμοσμένη στην ταυτότητα, αυτοπροσδιορισμό, σκοπό, αυτοεκτίμηση του ασθενή που στις μέρες μας αποκτά ιδιαίτερη σημασία και συγκεντρώνει σημαντικό μέρος των ιατρικών δημοσιεύσεων και της κλινικής πρακτικής. [Περισσότερα](#)

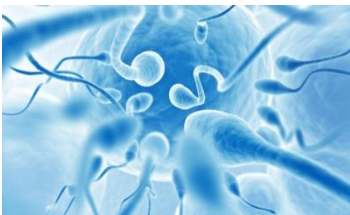
Ην. Βασίλειο: Ένα εργαστήριο μέσα σε ένα κουτί

“Bento Lab” είναι η ονομασία του μικρού φορητού κουτιού, μέσα στο οποίο βρίσκεται ένα ολόκληρο εργαστήριο ανάλυσης DNA, κατάλληλο τόσο για επαγγελματίες όσο και για ερασιτέχνες. Το μικρό μέγεθος αυτού του κουτιού, του οποίου το βάρος δεν ξεπερνάει τα 5 κιλά, επιτρέπει στον χρήστη του να εξάγει DNA από βιολογικά δείγματα, όπως τρίχες και σίελο, στοχεύοντας σε ένα συγκεκριμένο τμήμα DNA, όπως ένα μοναδικό γονίδιο, και έπειτα να ανακαλύψει ποια παραλλαγή του γονιδίου είναι αυτή. [Περισσότερα](#)

Μεξικό: Αρνείται να γίνει ο νέος τουριστικός παράδεισος για παρένθετη μητρότητα

Αφότου η Ινδία και η Ταϊλάνδη αποφάσισαν να πάρουν μέτρα ώστε να περιορίσουν τον τουρισμό που αποσκοπεί στην παρένθετη μητρότητα, το Μεξικό φαίνεται να γίνεται η επόμενη πιθανή χώρα που θα επιτελεί το «έργο» αυτό. Για το λόγο αυτό λοιπόν το Κογκρέσο άρχισε να λαμβάνει μέτρα για να αποτρέψει την κατάσταση που άρχισε να διαμορφώνεται. [Περισσότερα](#)

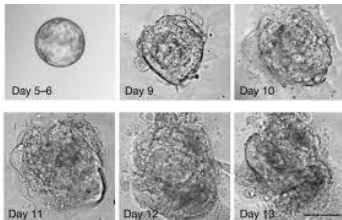
Ην. Βασίλειο και Η.Π.Α.: Γενετικά τεστ απ' ευθείας στους καταναλωτές μπορεί να επιφέρουν τέλος στην ανωνυμία δοτών γαμετών και εμβρύων

Ένα σημαντικό μέρος των θεραπειών γονιμότητας είναι αυτό που σχετίζεται με την δωρεά γαμετών ή και εμβρύων από τρίτους. Η δωρεά σπέρματος χρησιμοποιείται για δεκαετίες καθώς δεν είναι απαραίτητη η ανάμιξη κλινικής, αλλά η δωρεά ωαρίων απαιτεί την εμπλοκή μίας κλινικής γονιμότητας που θα πρέπει να συλλέξει τα ωάρια. Πριν την θεσμοθέτηση και τη συστηματική καταγραφή των περιπτώσεων πολλοί λήπτες γαμετών και εμβρύων αδυνατούσαν να εντοπίσουν τους δωρητές. [Περισσότερα](#)

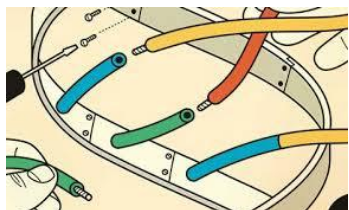
Ινδία: Ιατρική δοκιμή επιχειρεί να επαναφέρει στη ζωή τους κλινικά νεκρούς

Έγκριση κατάφερε να πάρει κλινική δοκιμή που φιλοδοξεί να ανακαλύψει τον τρόπο επαναφοράς του εγκεφάλου των νεκρών ανθρώπων στη ζωή. Μια αμερικανική εταιρία βιοτεχνολογίας, η Bioquark, εξασφάλισε άδεια ώστε να επιλέξει 20 ασθενείς που έχουν κηρυχθεί νεκροί λόγω τραυματικής εγκεφαλικής βλάβης και να δοκιμάσει εάν είναι εφικτό, τμήματα του κεντρικού νευρικού συστήματος του εγκεφάλου που έχουν υποστεί βλάβη να αναγεννηθούν. [Περισσότερα](#)

Ην. Βασίλειο: Ανθρώπινο έμβρυο καλλιεργείται για διάστημα 13 ημερών σε εργαστήριο

Η γονιμοποίηση ανθρώπινων εμβρύων στο εργαστήριο αποτελεί μία θεμελιώδη πρακτική για τον τομέα της Τεχνητής Γονιμοποίησης. Τα ωάρια γονιμοποιούνται από επιστήμονες και τοποθετούνται στο σώμα της εγκύου σε ένα συγκεκριμένο, πρώιμο στάδιο της ανάπτυξής τους. Ωστόσο, για πρώτη φορά, επετεύχθη η διατήρηση εμβρύου στη ζωή, πέρα από το στάδιο που κανονικά θα εμφυτεύονταν στην ανθρώπινη μήτρα. Το προηγούμενο ρεκόρ για την διατήρηση ενός εμβρύου στη ζωή ήταν οι 9 ημέρες, ενώ το πιο σύνηθες διάστημα ήταν οι 7 ημέρες. [Περισσότερα](#)

ΗΠΑ: Ανοίγει ο δρόμος για τη μαζική δημιουργία ανθρώπων χωρίς γονείς;

Περίπου 150 επιστήμονες συγκεντρώθηκαν σε κεκλεισμένων των θυρών συνάντηση στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ των ΗΠΑ, μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, προκειμένου να συντονίσουν τις προσπάθειές τους για τη δημιουργία εκ του μηδενός ενός συνθετικού ανθρώπινου γονιδιώματος μέσα στα επόμενα χρόνια. [Περισσότερα](#)

ΗΠΑ: Τέλος στην προμήθεια φαρμάκων για εκτέλεση θανατικών ποινών από τη Pfizer

Η φαρμακευτική εταιρία Pfizer, σε πρόσφατη δήλωση της επισήμανε πως δε θα παρέχει φάρμακα σε σωφρονιστικά ιδρύματα που αποσκοπούν σε εκτελέσεις. Η δήλωση αυτή έγινε κατόπιν εξαγοράς της εταιρίας Hospira Inc., η οποία κατασκεύαζε διάφορα φάρμακα που χρησιμοποιούνταν στην εκτέλεση θανατικών ποινών, από τη Pfizer το προηγούμενο έτος. [Περισσότερα](#)

Features	FISH	Microarray	Next Gen Seq
Sensitivity	Low	Medium	High
Coverage	1	3000 probes	150,000 reads
False positive rate	Moderate	low	Very low
# Chromosome tested	Up to 12	24	24
Detect single mutation	No	No	Yes
Detection method	Indirect	Indirect	Direct

Ην. Βασίλειο: Το πρώτο παιδί με χρήση αλληλούχισης νέας γενιάς

Το πρώτο παιδί στο Ηνωμένο Βασίλειο που προέκυψε μετά από χρήση της αλληλούχισης νέας γενιάς γεννήθηκε στην Οξφόρδη. Η Ewa Wybcacz και ο Sergio Russu γονείς του παιδιού συμμετείχαν εθελοντικά σε μία συνεχιζόμενη κλινική έρευνα για εκτίμηση της χρήσης της αλληλούχισης νέας γενιάς ως εργαλείου υποβοήθησης των ειδικών για καλύτερη επιλογή των εμβρύων που θα έπρεπε να μεταφερθούν κατά την διαδικασία της εξωσωματικής γονιμοποίησης. [Περισσότερα](#)

Ταυλάνδη: Νίκη ομόφυλου ζευγαριού σε δικαστική διαμάχη με την παρένθετη μητέρα

Ζευγάρι του ίδιου φύλου στην Ταυλάνδη κέρδισε δικαστική διαμάχη για την επιμέλεια του παιδιού τους αφού η παρένθετη μητέρα αρνήθηκε να τους επιτρέψει την έξοδο τους από τη χώρα μαζί με το μωρό επειδή όπως ισχυρίστηκε δεν ήταν ένα «συνηθισμένο ζευγάρι». [Περισσότερα](#)

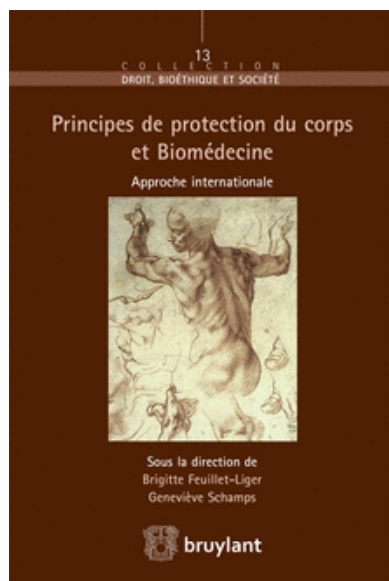

Ιατροί καλούν την κυβέρνηση των Η.Π.Α. να αναλάβει δράση καθώς αυξάνονται οι αυτοκτονίες

Ο ψυχίατρος του Columbia University, Jeffrey A. Lieberman μιλώντας στο Medscape άσκησε σκληρή κριτική για την αδυναμία της κυβερνήσεως των Η.Π.Α. στην επιχορήγηση της έρευνας για την αποτροπή των αυτοκτονιών. Ο Δρ. Lieberman ανησυχεί για την μη λήψη μέτρων και την παράλληλη ραγδαία αύξηση των αυτοκτονιών στις Η.Π.Α. [Περισσότερα](#)

Sous la direction de Brigitte Feuillet- Liger et Geneviere Schamps. Principes de protection du corps et Biomedecine, Approche internationale. Brigitte Feuillet- Liger Geneviere Schamps. Bruylant: Collection Droit, Bioethique et Societe. Αρχές προστασίας του σώματος και Βιοϊατρική: μία διεθνής προσέγγιση.

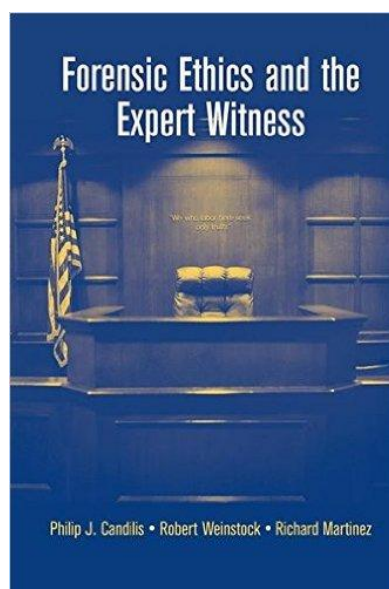

Από την εποχή του ρωμαϊκού δικαίου, το ανθρώπινο σώμα δεν αντιμετωπίζεται ως πράγμα. Με ένα νομικό τέχνασμα, εντάχθηκε εξ αρχής στο άτομο. Η ενότητα αυτή, ωστόσο, ανάμεσα στο πρόσωπο και το σώμα του, παρεμποδίζεται στις μέρες μας από την πρόοδο της βιοτεχνολογίας. Διάγουμε μία νέα εποχή, που ενίοτε το σώμα μπορεί να μετατραπεί σε αντικείμενο της επιστήμης, τα μέρη του είναι επιδεκτικά να ενταχθούν στο σώμα ενός άλλου ατόμου και στοιχεία του μπορούν να θεωρηθούν ως απλό βιολογικό υλικό. Το σώμα έχει καταστεί κοινωνικό ζήτημα. Επομένως, η συζήτηση για την προστασία του έχει καταστεί κεντρικής σημασίας, και είναι αυτή που ενδιαφέρει την παρούσα μελέτη του δικαίου δεκαεπτά χωρών διαφορετικής πολιτιστικής προέλευσης. Τα ερωτήματα είναι πολλαπλά. Σε όλα αυτά τα κράτη το ανθρώπινο σώμα αποσυνδέεται από το πρόσωπο και εξετάζεται διακριτά από αυτό; Το δίκαιο προστατεύει το σώμα, και αν ναι, πώς και σε ποια έκταση; Έχει το άτομο υποχρεώσεις σε σχέση με το σώμα του; Έχουν τα δικαϊκά συστήματα υιοθετήσει προστατευτικές αρχές; Οι αρχές αυτές αντικατοπτρίζουν μια κοινή φιλοσοφία ή εκφράζουν την πολιτισμική διαφοροποίηση; Ποια είναι τα εχέγγυα για το πρόσωπο σε περίπτωση παραβιάσεων αυτών των αρχών; Το σώμα σε όλες του τις καταστάσεις, ζωντανό ή νεκρό, αναμετράται με τη βιοιατρική και αποτελεί το επίκεντρο της αντανάκλασης των 22 συγγραφέων διαφορετικών ειδικοτήτων

από όλο τον κόσμο. Η νομική σκοπιά, η ανθρωπολογική εξετάζονται από κοινού με τη φιλοσοφική και την κοινωνιολογική. Η συγκριτική αυτή μελέτη έχει ως αφετηρία τα δίκαια των ευρωπαϊκών χωρών, τα βορειοαμερικανικά δίκαια, τα νοτιοαμερικανικά, το τυνησιανό, το αιγυπτιακό, το τουρκικό και το ιαπωνικό. Στο τέλος αυτού του νομικού ταξιδιού, εμπλουτισμένου με διεπιστημονικότητα, ο αναγνώστης θα έχει γνωρίσει όχι μόνο τις εκφάνσεις του δικαίου που άπτονται του ανθρώπινου σώματος, αλλά θα έχει συλλάβει τις αξίες που διέπουν τις αρχές προστασίας.

Δανάη Κουτσοπούλου - Stagiaire EEB

Forensic Ethics and the Expert Witness. Philip J. Candilis, Robert Weinstock, Richard Martinez. Springer 2007, σελ. 211

Ο επαγγελματίας μάρτυρας π.χ. ο τεχνικός σύμβουλος Ιατροδικαστής, ο ιατρός Ψυχίατρος, ο Εγκληματολόγος Ψυχολόγος, οι Επιστήμονες μάρτυρες κ.λπ., έχει ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο ρόλο. Από τη μία πλευρά απέναντι στους πελάτες του από την άλλη απέναντι στην κοινωνία και την Δικαιοσύνη. Σε αυτό το βιβλίο αναλύεται από τρεις Ηθικιστές και Επαγγελματίες Εγκληματολόγους Ψυχίατρους η ηθική που πρέπει να διέπει την επαγγελματική μαρτυρία και τα ηθικά διλήμματα που γεννιούνται, εξερευνούν την θεωρία και την πρακτική της ηθικής επαγγελματικής μαρτυρίας. Επίσης επεξεργάζονται τα ζητήματα της εμπιστευτικότητας, της υποκειμενοποίησης της μαρτυρίας και της σχέσεως μάρτυρα και δικηγόρου και ενσωματώνουν στοιχεία ηθικής λογικής από άλλες επιστήμες όπως η κλασική φιλοσοφία και η βιοηθική. Ακόμη παραθέτουν τους ηθικούς κανόνες επαφής που ακολουθούν παρόμοιες επαγγελματικές ομάδες και τέλος επεξεργάζονται θέματα ευαίσθητα και αμφιλεγόμενα όπως η ικανότητα δικαιοπραξίας, το ακαταλόγιστο, το δικαίωμα στον θάνατο και τις καταδίκες σε θάνατο. Αυτό το βιβλίο εφαρμοσμένης Ηθικής της κλινικής Ψυχολογίας αποτελεί ένα συνοπτικό πόνημα απαραίτητο σε όλες τις προαναφερόμενες ομάδες επαγγελματιών μαρτύρων καθώς και στους δικηγόρους που συνεργάζονται με αυτές. Εμπλουτισμένο με υποθέσεις κλινικές, ψυχιατρικές και νομικές συνδέει την εγκληματολογική ηθική με την Κοινωνική Ηθική και

την Δικαιοσύνη και ο μάρτυρας εξ επαγγέλματος επαναπροσδιορίζεται ως ένας επαγγελματίας που υπηρετεί κοινωνικές και προσωπικές αρχές με υψηλή συναίσθηση επαγγελματισμού. Αυτό επιτυγχάνεται με διεξοδική ανάλυση των πιο πιθανών ηθικών διλημάτων που μπορεί να αντιμετωπίσει ο επαγγελματίας Εγκληματολόγος Ψυχίατρος που καλείται ως μάρτυρας σε Δίκη στις ΗΠΑ. Εντούτοις αποτελεί και ένα πολύτιμο βοήθημα για κάθε επαγγελματία Υγείας που αναλαμβάνει αυτόν τον δύσκολο από βιοηθικής πλευράς ρόλο.

Ιάκωβος Γερούδης - Stagiaire EEB

ΑΡΘΡΑ ONLINE

Αποφάσεις στο τέλος της ζωής

Kryworuchko J, Strachan PH, Nouvet E, Downar J, You JJ. Factors influencing communication and decision-making about life-sustaining technology during serious illness: a qualitative study. [BMJ Open](#). 2016 May 23;6(5):e010451.

Γενετικές εξετάσεις σε παιδιά

Kesserwan C, Friedman Ross L, Bradbury AR, Nichols KE. The Advantages and Challenges of Testing Children for Heritable Predisposition to Cancer. [Am Soc Clin Oncol Educ Book](#). 2016;35:251-69.

Προγενέστερες οδηγίες

Otte IC, Elger B, Jung C, Bally KW. The utility of standardized advance directives: the general practitioners' perspective. [Med Health Care Philos](#). 2016 Jun;19(2):199-206.

Συγκατάθεση ύστερα από ενημέρωση στις κλινικές δοκιμές

Lentz J, Kennett M, Perlmutter J, Forrest A. Paving the way to a more effective informed consent process: Recommendations from the Clinical Trials Transformation Initiative. [Contemp Clin Trials](#). 2016 Jun 17. pii: S1551-7144(16)30085-4.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ/ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

1-5 Αυγούστου 2016

Seattle, ΗΠΑ
29th Annual Summer Seminar in Health Care Ethics
Διοργάνωση: University of Washington School of Medicine
[Πληροφορίες](#)

17-20 Αυγούστου

Zagreb, Κροατία
30th European Conference on Philosophy of Medicine and Healthcare on "Ethics and Social Determinants of Health"
[Πληροφορίες](#)

Σεπτέμβριος 2016

Ελλάδα
Εξ αποστάσεως επιμορφωτικό πρόγραμμα «Ιατρική Γενετική»
Διοργάνωση: Κέντρο Δια Βίου Μάθησης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
[Πληροφορίες](#)

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η Επιτροπή δίνει τη δυνατότητα πρακτικής άσκησης για θέματα του αντικειμένου της σε φοιτητές που έχουν ειδικό ενδιαφέρον για τη βιοηθική, από σχολές και τμήματα τόσο των θετικών, όσο και των θεωρητικών επιστημών. Η άσκηση μπορεί να διαρκέσει έως τρεις μήνες και είναι μη αμειβόμενη. [Περισσότερα](#)

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Από τον Νοέμβριο του 2011, η Επιτροπή πραγματοποιεί ενημερωτικές εκδηλώσεις που απευθύνονται σε μαθητές Γυμνασίων και Λυκείων για θέματα βιοηθικής. Θα ανταποκριθούμε με χαρά σε κάθε εκδήλωση ενδιαφέροντος. [Περισσότερα](#)

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΒΙΟΗΘΙΚΑ

Η Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής εκδίδει το περιοδικό ΒΙΟΗΘΙΚΑ, σε ηλεκτρονική μορφή, το οποίο αποτελεί το πρώτο στην ελληνική επιστημονική κοινότητα. Με την ελπίδα να ανταποκριθούμε στις προσδοκίες αυτού του φιλόδοξου εγχειρήματος, καλούμε όχι μόνο καθιερωμένους, αλλά κυρίως νέους επιστήμονες να στείλουν τις συμβολές τους. [Περισσότερα](#)

Για εγγραφή ή διαγραφή από το Newsletter ΒΙΟ-ΗΘΙΚΑ, καθώς και για οποιοδήποτε άλλο ζήτημα επικοινωνήστε με την Επιτροπή μέσω της ειδικής [φόρμας επικοινωνίας](#).